

novoles

13. marec 1981

LESNI KOMBINAT NOVO MESTO – STRAŽA

Ob minulem prazniku

Lahko se postavljamo. V svetovnih statistikah dosegamo Slovenci zavidljiva mesta. Prav pri vrhu smo. Odstotek zaposlenih žensk, glede na skupno število zaposlenih, je pri nas že zdavnaj presegel tisto mejo, ki ločuje razvite dežele od nerazvitih. Med najrazvitejšimi smo, v Jugoslaviji pa daleč pred drugimi.

To zadovoljstvo, ki nam ga rodi statistični podatek, pa bi nemalokrat moralo skaliti vsaj nekaj pošteno zastavljenih vprašanj. Ali ni standard, ki ga zdaj u živamo in ki je najvišji v Jugo-

slaviji, kupljen prav z delom teh rok, ki jim poetsko pravimo drobne, mehke in nežne, čeprav vemo, da so od dela ob tekočem traku, za šivalnim strojem, ob tkalnem stroju in v lakirnici postale trde, močne in razrte od barvil in kemikalij?

Mar ni kupljen s strahom in negotovostjo mater, ko jim v taktu stroja kar naprej v srcu kljuje skrb, kako je z otroki, ki

Ob 8. marcu, mednarodnem prazniku žena

so doma morda brez varstva, ali s tistimi, ki jih varuje ponekod že onemogla in naglušna babica ali s tistimi, ki jih za visoke denarje in nič iz ljubezni jemlje v varstvo tuja oseba, ker v jaslih in vrtcih še dolgo ne bo prostora? Mar ni kupljen tudi s tem, da smo poleg matere, varuške, služkinje in šivilje dobili še delavko in to vse hkrati, v isti osebni?

In to kakšno delavko?

Najdemo jo povsod, kjer se dela po normi, v slabem zraku, ob tekočem traku, ob mehanjskih, enoličnih opravilih, v večernih in nočnih izmenah, v zakajenih in hrupnih lokalih. Vsem tem delovnim mestom je največkrat skupno le eno: nizki osebni dohodki.

Ona pa je vestna, marljiva in poslušna, zaveda se svojih dolžnosti, za svoje samoupravne pravice pa se še ne zanima dosti in se ne pritožuje, ker za to nima časa, ker mora z dela hitro v trgovino in nato domov, kjer jo čaka družina. Le redko jo vidimo posedati na sestankih krajevnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij, le redko na delegatskih mestih, vse redkeje, čimvišja so.

Taka in podobna vprašanja bi si morali zastavljati vsak dan v letu in ne samo osmega marca, ki smo ga naredili za njen praznik.

Ne da bi si s tem jemali veselje nad doseženimi uspehi, da bi jih razvrednotili. Ne, šele

ob takih kritičnih vprašanjih bodo naši uspehi zažareli v pravi luči in z njimi tudi tisti, ki so jih dosegli. O tem moramo spregovoriti danes prav zato, ker veliko govorimo o pravičnem nagrajevanju, o nagrajevanju po delu in o nagrajevanju proizvodnega dela.

In da ne bomo poskušali prevaliti še več bremena stabilizacije na ramena naših žena, saj je že iz povedanega razvidno, da so prav one največje bogastvo naše družbe.

Popis prebivalstva se je že začel

V Sloveniji bo 10.000 popisovalcev, stroški popisa za vsakega prebivalca pa znašajo 80 dinarjev

Čeprav prvi april še ni tukaj, že lahko trdimo, da se je popis prebivalcev že začel. Lastniki stanovanj za počitek in rekreacijo so namreč medtem že dobili po pošti obrazec, ki ga morajo sami izpolniti in ga še pred začetkom popisa poslati občinskimi popisnim komisijam.

Tudi v dnevnem časopisju lahko iz dneva v dan beremo več o popisu, ki nas doleti vsakih deset let in se stalno izpopolnjuje ter dopolnjuje. Letos bomo morali dati zato več podatkov kot prejšnja leta, saj bodo statistični podatki, ki jih bo dal popis, važna osnova za sprejemanje odločitev o nadaljnjem razvoju našega gospodarstva in naše samoupravne družbe. Zato je še toliko bolj pomembno, da bodo podatki pravilni in lahko dostopni, kar bo olajšalo naporno delo popisovalcev.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Minuli petek smo v prostorih jedilnice v Straži organizirali proslavo 8. marca, ki so se je udeležile delavke TOZD: TVP, TDP, TSP in DSSS.

V spomin Jožetu Turku

Kot grom je udarila vest, da je ugasnilo življenje našega sodelavca. Z bolečino v srcih smo prihajali na delo, kjer nam je črna žalna zastava potrjevala kruto resnico.

Življenjska pot tov. Turka se je pričela leta 1929 v Zalogu. Odraščal je v vihuri druge svetovne vojne. Po osvoboditvi je porušena domovina potrebovala marljive delovne roke. Pričel je delati v opekarni Zalog, nadaljeval v Popravljalnici železniških vozil in v Avtoprometu GORJANCI. Leta 1960 je pričel delati v Novolesu kot kurjač parnih kotlov in tudi opravil kvalifikacijo za to zahtevno delo. Zaradi zdravstvenih razlogov je bil premeščen v Tovarno vezanih plošč za luščilničarja. Potrebe delovne organizacije, za katero je imel vedno polno razumevanja, so narekemale, da je leta 1973 prevzel delovne dolžnosti ekonoma v oddelku družbene prehrane, kjer ga je tudi zatekla mnogo prerana smrt.

Na različnih delih si je pridobil veliko izkušenj, za-

upanj in mnogo prijateljev, saj je v več mandatnih

Jože Turk

obdobjih deloval v samoupravnih organih in raznih organizacijah.

Bil je vzoren delavec in sodelavec, ter zvest tovariš in prijatelj, zato je njegova nenadna smrt še toliko bolj boleča.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu, družini pa izrekamo iskreno sožalje.

Sodelavci TOZD TES

Popis prebivalstva se je že začel

(Nadaljevanje s 1. strani)

Zavedati se moramo, da popis prebivalstva ni enostavna in poceni stvar. Pri popisu v Sloveniji bo sodelovalo kar 10.000 popisovalcev, stroški popisa pa bodo znašali 80 dinarjev na prebivalca. V uporabi bo več obrazcev. Omenili smo že pomožni obrazec P-2/pom, katerega so že prejeli državljani, ki imajo v posesti stanovanje za počitek in oddih. Delovne organizacije, kjer ste zaposleni, bodo za vas izpolnile obrazec P-1/B. V roke ga boste dobili pred pričetkom popisa in ga oddali popisovalcu, ko bo prišel na vaš dom popisovat. Na tem obrazcu bodo podatki o vaši izobrazbi, o kvalifikaciji, o poklicu, ki ga

opravljate in o delovni organizaciji, v kateri ste zaposleni.

Popisovalec bo uporabljal dva obrazca. To je popisnica P-1, na katero bo vpisoval osebne podatke vsakega družinskega člana posebej, in vprašalnik za stanovanje in gospodinjstvo P-2, kjer bo vpisoval podatke o stanovanju in načinu uporabe, za lastnike kmetijskih obdelovalnih površin pa bo vpisoval tudi podrobnejše podatke o velikosti in obdelavi teh površin n. Posebej bodo popisali tudi kmetijsko mehanizacijo, ki se je kmetovalec poslužuje.

In še enkrat: kaj lahko in kaj moramo narediti, da bo popis prebivalstva uspel in da bodo sorazmerno velika sredstva in velik trud pravilno naloženi?

Predvsem moramo biti v času popisa in do prihoda popisovalca na svojem domu dosegljivi. Kdor to ne bo mogel biti ali ima posebne razloge, naj to pravočasno sporoči svojemu krajevnemu uradu! Pri roki moramo imeti tudi vse osebne podatke za vse člane družine, podatke o stanovanju in posesti in morda tudi o naših najbližjih, ki so na začasnem delu v tujini.

Važna je tudi nova matična številka (EMŠO), ki jo bodo do dneva popisa dobili vsi Slovenci.

O naših državljanah, ki so na začasnem delu v tujini, bodo dale podatke občinske skupnosti za zaposlovanje. Kar pa bo potrebno še dopolniti, bodo to naredili popisovalci na terenu s pomočjo sorodnikov, sosedov in znancev, ki so jim osebe in razmere dobro poznane.

Na točko 9 prvega obrazca, ki sprašuje o pripadnosti narodu, narodnosti in etični skupini, občanom tudi tokrat ni obvezno odgovoriti.

Vsi podatki, ki jih bo dal popis, so uradna tajnost in se ne bodo uporabljali v druge namene kot za statistične preglede. Zato se ni treba nikomur bati in podatke prikrivati. Huje pa bi bilo, če bi podatke potrjevali, saj zakon za ponarejanje in prikrivanje podatkov ter za oviranje popisovalcev določa tudi ostre kazni.

„Ognjeni krst“ za EMŠO

Vsi občani v Sloveniji bomo do dneva popisa dobili svojo „EMŠO“ (enotno matično številko), ki nas bo poslej spremljala vse življenje in skozi vse urade. V statističnem pregledu popisa bo EMŠO prvič igrala povezovalno vlogo znotraj statističnega sistema, na popisnicah pa bo omogočala tudi kontrolo popisa.

Še vedno sporno: vprašanje št. 9

Vprašanje št. 9 v obrazcu P-1 za popis prebivalstva se glasi: pripadnost narodu, narodnosti ali etični skupini. Pod vprašanjem pa je obrazložitev: v skladu s 170. členom ustave SFRJ občanu ni treba odgovoriti na to vprašanje. Besedilo ustave namreč pravi: „Občan se ni dolžan izjavljati, kateremu narodu oziroma narodnosti pripada, in se tudi ne opredeliti za pripadnost in h kakemu narodu oz. narodnosti.“

Besedila tega vprašanja so se od prvega popisa v povojni Jugoslaviji, ki je bil leta 1948, večkrat spremenila. Sedaj imajo državljani SFRJ možnosti opredeljevati se za vse narode, narodnostne in etnične skupine, v katere so všeti tudi Muslimani, ali pa se vpisati pod posebno rubriko pod „Jugoslavlani“. Opredelitev za „Jugoslavlani“ ne more biti tudi opredelitev za narodnost.

Tudi glasila združenega dela so zrcalo samoupravne zrelosti

Pred tretjim kongresom jugoslovanskih samoupravljalcev – Boj vsemu, kar odtujuje samoupravljanje delavcem

Mika Špiljak je predsednik odbora za pripravo tretjega kongresa samoupravljalcev. Za časopis „Radniške novine“ je nedavno tega dal obširen intervju o 3. kongresu, mi pa povzemamo le nekaj tistih misli, ki se nanašajo na pripravo kongresa, na vzroke, zakaj je kongres sklican prav v sedanjem času in na vprašanja, ki ponekod zavirajo neposredno odločanje delavcev o delu in rezultatih svojega dela.

Priprave so prišle do polnega izraza zelo pozno, vendar Mika Špiljak meni, da to ni izraz ohlapnosti ali dvomov v naloge kongresa, ampak drugih problemov, ki so se ob koncu lanskega leta nakopičili.

„Omahovanje ni pomenilo odpor, pač pa pasivnost dela družbenih struktur, ki so se ukvarjale z drugimi stvarmi. Le v takšnem smislu bi lahko govorili o omahovanju.“

Sicer pa tudi Mika Špiljak pripisuje pripravi na kongres zelo velik pomen:

„Kongresi so priložnost za delavski razred in vse združeno delo, da med pripravami nanje temeljito razpravlja o vsem, kar smo dosegli v razvoju samoupravljanja, da se o tem tudi spregovori na kongresu in podpre, na drugi strani pa, da razpravlja o vseh zatikanjih samoupravljanja ter da z avtoriteto kongresa in vsega združenega dela zahteva hitreje reševanje problemov...“

Pogosto slišimo, da je velika ovira samoupravnim odnosom tehnokracija. Mika Špiljak se s tem strinja, vendar meni, da je krivda tehnokracije le delna:

„Pod tehnokratskimi strukturami običajno razumemo vodilni kader v delovnih organizacijah, strokovno-tehnični kader. Ta kader pa se kot po pravilu povezuje s političnimi strukturami, z izvršnimi organi družbenopolitičnih organizacij, z državnimi in političnimi strukturami. In ko se politične

ter tehnostrukture povežejo, imajo v rokah velik del gospodarske politike... In ko enkrat vse prevzamejo nase, potem takšna politika zahteva dodatne državne intervencije, ne glede na to, za katero področje dejavnosti gre."

Vsaka intervencija od zgoraj je udarec samoupravljanju, z daja pa jih politična birokracija, kadar skupaj s tehnokracijo vodi napačno gospodarsko politiko in sprejema preveč ambiciozne ali napačne plane, ki jih mora potem z administrativnimi posegi popravljati. Vse to odtuja samoupravljanje delavcem, zlasti tam, kjer so samoupravni organi, sindikat in zveze komunistov izključeni iz odločanja, delavci pa se bojijo dajati izjave in sregovoriti o problemih v svojih glasilih. Zato so tudi glasila združenega dela in njihovi uredniki zrcalo samoupravne zrelosti delovne organizacije.

Popis 1971: sestava prebivalstva Slovenije

31. marca 1971 je imelo prebivalstvo SR Slovenije naslednjo narodnostno sestavo: Slovencev 94,0 %, Hrvatov 2,2 %, Srbov 1,2 %, Muslimanov 0,2 %, Albancev 0,1 %, Črnogorcev 0,1 % in Makedoncev 0,1 %. Vseh prebivalcev so našli 1.727.137. Z več kot devetdesetimi odstotki Slovencev je Slovenija narodnostno najbolj homogena republika v Jugoslaviji, čeprav smo tudi v Sloveniji lahko zabeležili vse predstavnike ostalih narodnosti, razen Romunov. Največ je bilo Madžarov (9.785).

Kaj pričakujemo od popisa?

Od popisa prebivalstva, gošpodinjstev in stanovanj v letu 1971 so nastale v našem političnem in družbenoekonomskem razvoju velike spremembe, zato pričakujemo, da se bodo te spremembe v letošnjem popisu tudi številčno izkazale. Močno so se razvile turistične dejavnosti in privatna obrt, nadaljevalo se je odseljevanje s kmetijskih področij, povečalo se je število mestnega prebivalstva, večje pa je bilo tudi preseljevanje iz republike v republiko in vračanje delavcev, ki so bili na začasnem delu v tujini.

Tako je bilo stanje ob zadnjem popisu prebivalstva v Sloveniji. Sedanji popis bo tudi glede narodnostnega sestava prinesel verjetno zanimive spremembe.

N aši prihranki: 400 milijard dinarjev

Zanimivo je poročilo Narodne banke Jugoslavije, po katerem so se skupni prihranki Jugoslovanov konec letošnjega januarja spet povzpeli čez 400 milijard dinarjev. Lani v enakem času smo imeli na hranilnih knjižicah 298,901 milijarde dinarjev, letos pa 408,203 milijarde dinarjev. Za 36,5 odst. povečane vloge pa moramo gledati predvsem v luči lanske devalvacije dinarja. Takrat se je devizni del prihrankov naših občanov čez noč povečal za 30 odstotkov. Dejansko so se lani prihranki naših občanov povečali le za 12,3 odstotka. Močan skok je dosežen v deviznem varčevanju: z lanskim januarjem 148,076 milijarde dinarjev na letošnjih 238,788 milijarde dinarjev oz. kar za 61 odst.

Imenovanje novih strokovnih odborov SOZD UNILES

V skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi v SOZD in s statutom SOZD UNILES je predsednik SOZD UNILES na drugi seji koordinacijskega sveta na predlog združenih organizacij imenoval novo sestavo članov odborov SOZD UNILES.

Predsedniki posameznih odborov so:

- Viktor Arh – Meblo: odbor za načrtovanje in razvoj,
- Vlado Plahuta – Marles: odbor za marketing,
- Jože Krek – Javor: odbor za notranjo trgovino;
- Vili Pavlič – Novoles: odbor za zunanjo trgovino,
- Danilo Topolovec – Stol: odbor za kooperacijo in nabavo,
- Janez Gruenfeld – Lesnica: odbor za finance,
- Jože Šketa – Hoja: odbor za splošne zadeve.

–ic

Sestanek urednikov glasil

Ljubljana, 2. 3. 1981 – Na sestanku urednikov glasil DO

članic SOZD UNILES, ki ga je sklical predsednik SOZD tov. Tone Krašovec, so se udeleženci sestanka pogovorili o informativni dejavnosti v SOZD UNILES in o aktualnih nalogah na tem področju. Med drugim je bilo poudarjeno, da bi bilo potrebno okrepiti sodelovanje med posameznimi uredništvi glasil DO, članic UNILES. Sprejeta je bila tudi odločitev, da se bolj pogosto poroča o delu SOZD UNILES.

Glede na omenjeni dogovor in sprejete sklepe lahko upamo, da bomo tudi v našem glasilu pogosteje brali o SOZD UNILES, katerega član je tudi Novoles.

–ic

Neodgovorno delo

V začetku februarja je bila sklicana programska konferenca mladih delavcev v domu JLA v Novem mestu. Kot po navadi je bila udeležba iz Novolesa negativna. Prav tako nismo odposlali vprašalnikov o delu mladine po OO ZSMS.

V prejšnji številki sem prosil vodstva OO ZSMS po TOZD, naj mi pošljejo programe dela za letošnje leto. Ta prošnja je bila precej slabo upoštevana, saj sem prejel samo poročilo OO ZSMS Lipa. Bil sem prijetno presenečen nad delavnostjo po številčnosti majhne TOZD. Zahvaljujem se jim za to poročilo, novemu predsedniku Stanku Jordanu in ostalim članom OO ZSMS LIPA pa želim veliko uspehov in sodelovanja!

Konec marca bom sklical koordinacijski svet mladine Novolesa. Letos sta zaradi nesklepčnosti odpadla že dva sestanka. Bil bi končno že čas, da se prebudimo iz „zimske zaspanosti“ in se za začetek vsaj sestanemo. Vabila bodo dobili vsi predsedniki OO ZSMS po TOZD; njim je udeležba nujna, zato naprošam njihove nadrejene, da jim to omogočite.

SAMO AŠ

Nove možnosti

Te možnosti nam ponuja Počitniška zveza (PZ) z ustanovitvijo družine kot osnovne celice PZ. Da bi se po OO ZSMS na Novolesu (oz. pri drugih družbenopolitičnih organizacijah) lažje odločili za ustanovitev družine, bom prikazal nekaj stališč o delovanju in organiziranju Počitniške zveze.

Programska usmeritev

Vsebinska dela PZ je v celoti podrejena geslu organizacije „SPO-ZNAJDOMOVINO IN SE BOLJ JO BOŠ LJUBIL“ in sicer tako, da:

– seznanjajo mlade z revolucionarno preteklostjo naših narodov in narodnosti, omogočajo spoznavati stvaren razvoj naše družbe predvsem v polpretekli dobi in v času graditve samoupravnega socialističnega sistema;

– razvijajo prijateljstvo med mladino v neposrednih srečanjih in krepijo enotnost naših narodov in narodnosti;

– razvijajo rekreativno dejavnost mladih, omogočajo ne samo telesno, temveč tudi duševno krepitev in aktiven odih;

– razvijajo varnostno kulturo mladih in jih usposabljaajo za aktivno udeležbo v SLO in družbeni samozaščiti;

– razvijajo vse oblike mladinskega prostovoljnega dela;

– razvijajo pri mladih čut za lepo in zdravo okolje.

Velika pozornost je namenjena organiziranju raznovrstnih oblik dela kot so: izleti, potovanja, letovanja, ekskurzije, poučna predavanja, srečanja, „Plavi večeri“ in druge oblike. Spontano nastajanje potrebe po posamezni aktivnosti ne sme biti pravilo, temveč se mora celotna aktivnost, tako po vsebini kot obliki dela in zagotavljanju materialnih pogojev vnaprej načrtovati. Posebnega pomena za delo je načrtovanje v delu družine kot osnovne organizacijske oblike.

Oblike dela v Počitniški zvezi

Programske aktivnosti PZ organiziramo in uresničujemo v neposrednih akcijah:

IZLETI so vsekakor najštevilnejša in najbolj popularna oblika dejavnosti APZ (in mladih). Izlet ima vsestranski namen, saj razen dosežnega cilja potovanja opredeljuje tudi različne vsebinske aktivnosti, ki se lahko izvajajo med izletom.

EKSKURZIJE so kolektivna potovanja, katerih program je v glavnem usklajen s programsko naravnostjo sredine, iz katere udeleženci izhajajo (šole, razne organizacije, ipd.).

LETOVANJA so najprivlačnejša oblika dejavnosti PZ, saj domovi in letovišča nudijo in omogočajo številnim mladim, da na udoben zanimiv in cenen način preživijo proste dneve v času dopustov ali vikendov.

Organiziranost Počitniške zveze

Osnovna organizacija PZ in osnovna oblika organiziranega delovanja mladih znotraj PZ je – DRUŽINA. Za ustanovitev družine je potrebno razen interesa mladih za tovrstno dejavnost izpolniti še naslednje pogoje:

– družina mora imeti najmanj 5 članov;

– izbrano mora biti vodstvo družine;

– sestavljen program dela in akcij za določeno obdobje.

Da je družina ustanovljena, je potrebno pripraviti naslednje:

– dogovoriti se o formiranju družine, pri čemer morajo nuditi mladinci vsi pomoč;

– preko virov informiranja obvestiti člane in mladince o ustanavljanju družine in s tem dati interes za dejavnost organizacije tudi pri drugih. Po možnosti uporabiti kakšen zbor ali sestanek

(Nadaljevanje na 5. strani)

Hlodovine nam primanjkuje

Glede na vremensko situacijo, ki ni bila ugodna za gozdarje in s tem posredno tudi za Novolesovce (predvsem tiste, ki se ukvarjajo s predelavo lesa), je postalo nekako v sredini meseca februarja jasno, da se bomo soočili z resnim pomanjkanjem hlodovine. Za to ugotovitev ni potrebna višješolska izobrazba z diplomom, pač pa le bežen pogled na skladišča hlodovine pri TOZD TVP in TOZD Žaga v Straži. Marsikdo iz teh dveh TOZD se je že spraševal: „Kako bo šlo, če se vreme ne bo izboljšalo?“

Kaj o trenutnem stanju zalog hlodovine, ki je praktično ni, mislita tov. Ivan Peperko direktor TOZD Žaga in tov. Jože Pirc direktor TOZD TVP. Zaposlili smo ju, da za bralce našega glasila najprej povesta kako ocenjujeta trenutno stanje (pogovarjali smo se v sredo, 4. 3. 1981).

Ivan Peperko: „Stanje je izredno kritično predvsem za TOZD Žaga, ker se je zaradi pomanjkanja hlodovine pričel trgati proizvodni proces in vprašanje je, če bomo v petek sploh lahko delali. Sicer je res,

Ivan Peperko

da prihaja enajst vagonov hlodovine iz Afrike, vendar trenutno to ne pomeni rešitve, saj danes ni bilo dovoza bukove hlodovine. Vse to bo čez en mesec nedvomno vplivalo na finalno proizvodnjo. Pomanjkanje, ki ga čutimo sedaj na Žagi, bodo v aprilu in maju občutili v finalni proizvodnji. Če bi malo širše ocenil trenutno stanje, lahko rečem, da se nam bo to poznalo celo leto. Mislim, predvsem na kompleks finalne predelave. Verjetno pa bo potrebno narediti celo rebalans plana.“

Tov. Jože Pirc – direktor TOZD TVP pa je dejal: „V TOZD TVP situacija ni tako kritična kot na Žagi, ker mi dobivamo večje količine okume hlodovine, s katero nadomeščamo pomanjkanje bukove hlodovine. Vsekakor pa se bo ob nadaljnjem izpadu dovoza hlodovine stvar zaostila v proizvodnji bukovih vezanih plošč, ki so na trgu najbolj iskane. To pomeni, da ne bomo delali z vsemi razpoložljivimi kapacitetami in da bomo s spremembo delovnega koledarja skušali

krizo v pomanjkanju bukove hlodovine prebroditi in zamujeno nadoknaditi, kolikor bo le mogoče.“

V nadaljnjem razgovoru so bili nakazani „povzročitelji“ trenutnega stanja. Razen izredno neugodnih vremenskih razmer – deževna jesen, snežne padavine itd. – so še nekateri vzroki, ki bi jih veljalo resno pretehtati in na podlagi tega poiskati ustrezne rešitve. Povečanje porabe hlodovine, zmanjševanje zalog, povečanje obsega predelave v finalni, zmanjševanje zalog, povečanje obsega predelave v finalni, zmanjševanje medfaznih zalog itd. so prav gotovo činitelji, s katerimi se bo potrebno v prihodnje spoprijeti z vso resnostjo in tudi odgovornostjo.

Ivan Peperko: „Vedeti moramo, da se tržišča hlodovine nekako zapirajo in se bodo verjetno še bolj zapirala. To pa pomeni, da bomo lahko resno računali na bukovo hlodovino le s področja GG Novo mesto, pa nekako do področja Karlovca in Zagreba. Kaj več že ne! In temu se bomo morali prilagoditi.“

Jože Pirc: „To bo vsekakor proces prilagoditve, ki ga ne bo možno uresničiti čez noč, pač pa moramo le načrtovati v tej smeri.“

Ivan Peperko: „tudi les, ki ga bomo dobivali v prihodnje iz Afrike nekaj več, bo odigral svojo vlogo, vendar moram reči, da bomo morali spremeniti tudi nekatere programe, ki so sedaj vezani na bukov les.“

Trenutno stanje je torej, lahko bi rekli, zelo težko, vendar le poizkušamo najti

Jože Pirc

izhode iz tega nezavidljivega položaja. Ob nadaljevanju slabega vremena lahko pričakujemo tudi zmanjševanje proizvodnje ali celo ustavev.

Da do tega ne bi prišlo, so angažirane vse razpoložljive sile, tako v koordinaciji na nivoju DO, kot v TOZD BLP. Kaj nam je storiti, da se v bodoče ne bomo več znašli v taki situaciji?

Jože Pirc: „Mislim, da se bomo morali z dobavitelji hlodovine dogovoriti o njihovi prilagoditvi takim in podobnim vremenskim situacijam. Mi sami pa bomo morali poiskati rešitve verjetno v spremembi strukture proizvodnje glede na vrste lesa in pa v kooperaciji.“

Ivan Peperko: „Mislim, da se bomo morali v tem srednjeročnem obdobju prilagoditi s svojimi kapacitetami razpoložljivim surovinam. Vse namreč kaže, da je hlastanje za stotisoč kubiki in več nesmiselno, če jih doma in iz uvoza ni moč dobiti. Izkoristiti bomo morali tudi vse drobne možnosti, od kooperacijske nabave elementov in furnirja do žaganega lesa in to predvsem v pravem času. Nadalje bo verjetno potrebna večja prilagoditev delovnega koledarja tako, da bomo morali takrat, ko bo surovine dovolj, delati malo več in ko je ne bo dovolj, malo manj. Seveda pa vse v okviru razpoložljivih surovin.“

Jože Pirc je še dodal: „Menim, da bomo morali posvetiti veliko pozornosti tudi izkoriščenju surovine z uporabo tehnologije za večji izkoristek lesa, ki se nam sedaj pojavlja kot odpadke.“

Letošnja zima nam jo je lepo zagodla, hkrati pa nas je opozorila in nam odkrila vse tiste resne plati, ki so bile marsikomu morda malo preveč odmaknjene, oziroma so se nam zdele manj pomembne. Nesporno je, da bomo morali iz tega strniti izkušnje, ki nam bodo v bodoče omogočile nemoteno delo tudi ob težjih vremenskih pogojih kot so bili to zimo.

—ic

Komentar ni potreben

Nove možnosti

(Nadaljevanje s 3. strani)

mladih ter jim predstaviti to novo obliko organiziranja;

– sklicati ustanovno konferenco družine;

– konferenca družine sprejme ustanovne dokumente družine, iz katerih je razvidno kdo je predsednik, koliko članov šteje družina in program dela za določeno obdobje.

Družine PZ po TOZD se povezujejo v občinsko konferenco PZ, ki usklajuje in povezuje celovito aktivnost, obenem pa nudi pomoč družinam pri njihovem delu.

Viri financiranja Počitniške zveze

Financiranje dejavnosti Počitniške zveze Slovenije je podano v statutu te zveze. Večino potrebnih sredstev za izvajanje programov prispevajo seveda člani sami, tako da sodelujejo pri kritju stroškov izleta, ekskurzije, potovanja ipd. Del sredstev za cenejše potovanje primaknejo podpisniki Družbenega dogovora o regresiranju potovanj mladine tako, da neposredni koristnik (nprl družina) plača samo 40 % redne cene! Nudijo tudi druge usluge doma in v tujini saj je PZ vključena v mednarodno organizacijo mladinskih hotelov, kjer njeni člani uveljavljajo in izkoriščajo vse ugodnosti.

Članarina Počitniške zveze za leto 1981

Višina članarine je določena s sklepom konference PZ Jugoslavije, višina posebnega prispevka za namenski sklad pa s sklepom republiške konference PZS.

kategorija članstva mladina do 27 let: starejši, nad 27 let:

članarina namenski sklad

20,00 + 30,00
60,00 + 50,00

= 50,00
= 110,00

Novi člani plačajo še izkaznico (2,00 din).

Članarina ostane družini PZ, medte, ko se prispevek namensko združuje pri občinski konferenci Počitniške zveze za usposabljanje članstva in organizacijsko rast organizacije.

Mislím, da sem naštel dovolj podatkov o organiziranosti in delovanju Počitniške zveze. Sedaj je na nas mladih, da z ustanavljanjem in delovanjem družin oživimo delovanje družin PZ, saj bi imeli kot člani PZ vrsto ugodnosti pri potovanju in bivanju v njenih objektih. Raznih oblik dejavnosti se lahko člani poslužujejo posamezno ali organizirano v družini. Vse druge informacije lahko dobite še na Mladinski turistični poslovalnici (nasproti avtobusne postaje v Novem mestu), tel. 22-555 ali na OK ZSMS tel. 21-536.

SAMO

Akcija v TOZD ŽAGA Straža

Vse pogosteje slišimo, da ogromno denarja oziroma deviznih zaslužkov vložimo za nakup surovine v tujini, ki jo potrebuje grafična industrija. Te surovine, kot nam je znano, imamo toliko doma, da jo vozimo v zasipe. V vsaki družini in delovni organizaciji imamo toliko starega papirja, če bi se vsak izmed nas vsaj nekoliko potrudil, bi naša težko pridobljena devizna sredstva vložili v bolj upravičene nakupe.

Pri nas v TOZD Žaga Straža smo se lotili tega ne težkega dela. Vsak delavec v obratovodstvu dnevno odlaga odpadni papir na določeno mesto. Ko se ga nabere za sveženj, visok približno dvajset centimetrov, ga zvezemo. Pozorni smo, da vmes ne vlagamo kopirnega papirja. Pregledali smo tudi arhiv. Odstranili smo vse kar ne služi več namenu. V pisalnih mizah in omarah smo našli marsikaj, ki ni več potrebno shranjevati. Prej so bili polni koški zmečkanega papirja, zdaj pa imamo že nekaj sto kilogramov zvezanega papirja, ki bo prav gotovo prišel v predelavo. Lahko nam verjamete, da za to akcijo ni potrebno dosti truda.

Mogoče imate tudi pri vas to prepotrebno surovino?

Upamo, da nam boste prisluhnili! Če nam boste, bo lahko kmalu odpeljal to vrnjak ali celo dva starega papirja iz naše delovne organizacije.

V. B.

Zimske športne igre „UNILES“

21. 2. 1981 so se smučarji DO Novoles udeležili zimskih športnih iger UNILES. Organizacijo iger je prevzela DO Stol iz Kamnika. Tekmovanja so se udeležile še DO Meblo Nova Gorica, Uniles, Lesina Ljubljana, Hoja Ljubljana, Javor

Pivka, Liko Vrhnik, Krasoprema Sežana in Marles Maribor.

Tekmovalci in tekmovalke so tekmovali v dveh disciplinah: v veleslalomu in smučarskih tehnikah. Veleslalom je potekal na pobočjih Velike planine, smučarski teki pa v Tunjicah pri Kamniku. Iger se je udeležilo 200 tekmovalcev in tekmovalk; iz naše delovne organizacije jih je nastopilo 20. V jutranjih urah je bilo vreme sončno, ko pa se je tekmovalstvo pričelo, je pokazalo svoje zobe. Pričelo je snežiti, na progo pa se je spustila gosta megla. Čeprav v težkih vremenskih razmerah je tekmovalstvo potekalo brez zastojev.

Navječ uspeha na tekmovalstvu so imeli tekmovalci Mebla iz Nove Gorice, Stola iz Kamnika in Marlesa iz Maribora. Tudi tekmovalci naše delovne organizacije so zelo dobro opravili svoje nastope.

Tekači so se pomerili na progi, ki je bila dolga 6 km. V tej disciplini sta tekmovala Žarko Kovačević, ki je zasedel 7. mesto, in Igor Vizjak – 10. mesto.

Veleslalomska proga je bila dolga 600 m in je imela 30 vratic. V kategoriji žensk do 25 let je nastopila Ivica Iskra, ki je zasedla 9. mesto, nad 26 let pa Marija Papež 11. mesto.

V kategoriji moških do 30 let se je na 10. mesto uvrstil Zvone Mojstrovic, na 14. mesto Anton Ravbar, na 21. mesto Miro Franko, na 24. mesto Milan Iskra in na 26. mesto Janez Piškur.

V kategoriji moških od 31 – 45 let je dosegel največji uspeh Zdene Dular, ki je osvojil 1. mesto, pa tudi Peter Henčič je dosegel odličen rezultat, bil je 4. Ostali naši tekmovalci v tej kategoriji so osvojili naslednja mesta: 23. Zvone Peterlin, 27. Franc Derganc, 28. Boštjan Japelj, 31. Andrej Bajt in 38. Slavko Vidmar.

V najstarejši kategoriji moških nad 46 let je Slavko Kregar osvojil 6. mesto. Za ekipo Novolesa so nastopili še Anica Golob, Matjaž Malenšek in Stane Stavdohar, ki pa so v želji za čimboljšim rezultatom morali s proge.

Na koncu tekmovalstva je bilo mnenje vseh tekmovalcev, da je tekmovalstvo dobro uspelo in domov smo se vračali z najlepšimi vtisi s tega srečanja delavcev DO Uniles.

—er

Zima nam je zagodla

Obilica snega, kakršni smo pričali, zadaja v sedanjem času številne težave primarnim proizvodnjam, ki slonijo na predelavi hlodovine, kakor tudi samim gozdnim organizacijam. Sladnje se nenehno mučijo z urejevanjem in čiščenjem gozdnih cest.

S temi nevšečnostmi oziroma posledicami prevelikega snega se srečujemo tudi v TOZD TPI in žaga Soteska, kjer se nam je skladišče s hlodovino povsem izpraznilo. Iščeemo različne variante za zaposlitev žagarskih delavcev. V tem trenutku nam je priskočila na pomoč TOZD BLP prodaja API, ki nam je zagotovila večje količine naročil za plastificirane profile.

Tako smo začasno uvedli še tretjo izmeno v tej proizvodnji. Pričakujemo, da bomo v najkrajšem času prebrodili težave tudi pri pomanjkanju hlodovine, saj se čas nagiba k pomladi in pričakujemo, da bo vendar že popustila ta dolga in trmasta zima.

Z istimi težavami se bodo kasneje srečevali sekundarni predelovalci lesa. Končno bilanco zastojev bomo opravili po normalizaciji proizvodnje. Posledice so znane: delo ob sicer prostih sobotah z nalogo, da izpolnimo plane in s tem prispevamo k nadaljnjemu razvoju naše družbeno ekonomske politike.

—ca

TOZD BOR Krško

V razpravah o gospodarjenju v letu 1980 v TOZD BOR Krško smo ugotovili velik izpad proizvodnje zaradi bolniškega izostajanja. V letu 1980 je ta izpad znašal 2199 dni, kar pomeni 9,3 % vsega delovnega časa. Drugače povedano: vsak zaposleni v TOZD je bil zaradi bolezni odsoten povprečno 25 dni. Tak izpad ni več v normalnih mejah, kar bi bilo po naših ocenitvah okrog 6 % bolniških izostankov.

Vendar pa tudi v začetku leta 1981 stanje ni boljše, ampak se je še poslabšalo.

(Nadaljevanje na 6. strani)

TOZD BOR Krško

(Nadaljevanje s 6. strani)

Število bolniških izostankov se je povečalo in v januarju so znašali ti izostanki 232 dni ali 11,57 % vsega delovnega časa. V februarju je znašal bolniški izpad 254 dni ali 12,67 %. Od tega je bila polovica staleža do 30 dni, polovica pa nad 30 dni. Stalno naraščanje bolniških izostankov postavlja v nevarnost doseganje planov v TOZD BOR, zato je nujno potrebno ukrepati. Organi samoupravljanja v TOZD bodo morali podrobneje analizirati nastalo situacijo.

Kaj je treba storiti, da se bo stanje izboljšalo? Kot prvo bo treba zagotoviti večjo varnost pri delu, saj je velik del bolniških izostankov posledica nesreč pri delu, ki smo jih imeli v letu 1980 deset, v prvih mesecih 1981 pa že dve.

S pomočjo zdravstvenih delavcev bo treba pregledati pogoje, v katerih se odvija proizvodnja v TOZD, ugotoviti in odpraviti pomanjkljivosti in slabosti, ki vplivajo na zdravje in počutje naših delavcev.

Potrebno bo uvesti tudi ustrezno kontrolo koriščenja bolniškega staleža, s katero bi se izognili bolniškemu staležu, ki ni posledica bolezni ampak drugih potreb delavcev.

Ti ukrepi so v naši temeljni organizaciji nujni, če hočemo zmanjšati bolniško izostajanje, sicer bomo še poslabšali položaj temeljne organizacije, težko bo tudi zagotoviti doseganje planov in s tem željene osebne dohodka.

FRANCI PETAN

OOS TOZD TES je imela letni članski sestanek 16. 2. 1981

Na članskem sestanku so bila podana poročila o delu izvršnega odbora sindikata. Obravnavan je bil zaključni račun TOZD, kakor tudi DO in plan za leto 1981. Pozitivno je bilo ocenjeno delo IOOS, podane pa so bile tudi smernice za bodoče delo. Iz predsedniškega poročila so povzeti tudi ti zaključki:

Leto 1980 je za nami z vsemi svojimi težkočami. Preživeli smo ga kot odrasli otroci brez očeta, kajti izguba našega ljubečega Tita v tako neurejeni politični in gospodarski situaciji v svetu, ni bila majhna stvar. Tako se je še enkrat potrdila misel, da samo v delo organizi-

rani samoupravni družbi človek lahko svobodno ustvarja.

Leto, ki je pred nami, pa nam nalaga še večjo strpnost in delovno ustvarjalnost. Nalog s katerimi se bo moral spoprijeti sindikat in tudi sleherni delavec ni malo.

Prihajamo v novo plansko obdobje 1981–1985. Samo na tem področju je še dosti nejasnosti. Uskladiti bo treba vse naše želje z dejanskimi možnostmi. Predvsem zato nas čakajo nove naloge. Sindikat se mora še bolj okrepiti in postati glavna akcijska sila v TOZD in seveda v DO, za nadaljnje izgrajevanje in krepitev samoupravljanja.

Naloge sindikata v prihodnjem obdobju:

1. uspešno končati začeto akcijo „Nič nas ne sme presenetiti“, katere nosilec je sindikat.
2. Aktivno sodelovati pri uresničitvi plana za 1981–1985 in srednjeročnega plana razvoja.
3. Usklajevanje samoupravnih aktov s plani in družbenimi dogovori.
4. Krepitev in nadaljnje razvijanje samoupravnih in dohodkovnih odnosov.
5. Višja produktivnost dela.
6. Zboljšanje delovne discipline.

Zlasti pri slednjih dveh, to je produktivnosti in disciplini, lahko mnogo doprinese sleherni član sindikalne organizacije. Z vestnim in discipliniranim delom lahko pomaga pri uresničevanju stabilizacijskih programov, ki jih za letošnje leto narekuje, tako republiška kot zvezna resolucija. Akcije sindikata bodo usmerjene v aktiviranje delavcev v javnih razpravah, sodelovanje pri oblikovanju osnutkov, ter organiziranje in vodenje javnih razprav, ki so temelj odločanja.

Naša naloga je tudi organizacija izvedbe referendumov, skrb za izvajanje prejetih sklepov, odpravljanje slabosti, ki so se do sedaj pojavljale in odklanjanje je napak pri osebnih dohodkih, ki naj bi bolj pravično uresničili nagajevanje po delu. Poostriiti bo treba tudi kontrolo izostankov z dela.

To naj bi bile le nekatere naloge z gospodarskega vidika. Skrb za človeka pa mora biti prisotna tudi na področju kulturnega in rekreativnega življenja, v prizadevanju za varnejše delo in boljše počutje na delovnem mestu. Izboljšati moramo preventivno zdraviljenje in s tem zmanjšati izostanke z dela. Skrbeli bomo za izpolnjevanje znanja, kakor tudi za idejno politično usposabljanje delavcev.

Posebno zadnja naloga bo pomembna, saj bo letos tretji kongres samoupravljalcev.

Na kulturnem področju bo-

mo letos organizirali več proslav.

Letos praznujemo zgodovinske datume iz naše revolucije, med drugim 40-letnico vstaje oborožene borbe proti fašističnemu okupatorju. Za vse te pomembne datume je zadolžena komisija za kulturo. Pripravlja ustrezne programe, da jih bomo na boljši način proslavili.

Komisija za rekreacijo bo poskrbela za razvedrilo v naših prostih dnevih.

To je samo del nalog in problemov, s katerimi se bo srečeval sindikalni odbor v bodoče. Ne bodo pa mogle biti uresničene, če ne bodo pri njih sodelovali vsi člani sindikata.

—ka

Civilna zaščita v akciji NNNP 80/81

Za reševanje ljudi in imetja in v ta namen za primerno organizacijo civilne zaščite morajo skrbeti vse družbenopolitične skupnosti, temeljne in druge organizacije združenega dela, samoupravne in interesne skupnosti.

Izkušnje iz preteklih vojn pa tudi iz naravnih nesreč, zlasti potresov kažejo, da je civilna zaščita sposobna primerno hitro opraviti zaščitne in reševalne naloge, ki se tedaj postavljajo pred njo le, če je primerno množična, tako da pri zaščitnih in reševalnih delih sodeluje dovolj veliko število ljudi kakor tudi tehničnih sredstev.

V ta namen organizirajo enote civilne zaščite, ki so najbolj organizirani ter tehnično in strokovno usposobljeni del civilne zaščite. Namenjene so za izvajanje zaščitnih nalog in reševanje v vojni ter ob naravnih in drugih hudih nesrečah. Enote civilne zaščite so lahko splošne in specializirane.

Splošne enote civilne zaščite, upoštevamo njihovo organizacijo tehnično opremljenost in strokovno usposobljenost, lahko opravljajo le manj zahtevna dela pri zaščiti in reševanju ljudi in dobrin, ki jih organiziramo le po manjših vaseh ali samoupravnih organizacijah in skupnostih, organizirajo pa se v ekipe, oddelke in vode.

Specializirane enote pa so namenjene za opravljanje posameznih vrst reševalnih in zaščitnih; na primer za prvo pomoč ranjencem, gašenje požarov, reševanje ljudi in dobrin iz ruševin, oskrbo prizadetega in ogroženega prebivalstva, radiološko–biološko–kemično zaščito, odstranjevanje in uničevanje neeksploziranih ubojnih sredstev in druge naloge.

Za opravljanje vsake izmed omenjenih nalog se formirajo ustrezne specializirane enote, ki so nalogi primerno organizirane in opremljene. V delovnih organiza-

cijah delujejo tudi štabi za civilno zaščito, ki v miru skrbijo za izpopolnjevanje in usposabljanje enot civilne zaščite in prebivalstva v okviru samopomoči ter za nujne zaščitne ukrepe, s katerimi naj bi zmanjšali posledice zračnih in drugih napadov v vojni. V vojni ter ob naravnih in drugih hudih nesrečah pa usmerjajo delovanje enot civilne zaščite, samopomoči ter raznih družbenih delovnih in drugih organizacijah in služb pri opravljanju zaščitnih in reševalnih del.

Kako je organizirana civilna zaščita v naši delovni organizaciji, se bo videlo v tem obdobju do marca 1981, v katerem bo intenzivno potekala raznovrstna obramba in samozščita aktivnost vseh sestavin splošne ljudske obrambe in družbene samozščite.

V teh aktivnostih bo v skladu s sprejetimi izhodišči in usmeritvami na področju civilne zaščite težišče na:

- organizaciji kadrovskih pripravah civilne zaščite z namenom, da bi izpolnili organizacijo civilne zaščite;
- pospešenem usposabljanju vseh struktur CZ za njihove naloge v vojni in ob naravnih nesrečah ter njihovem opravljanju z manjkajočo opremo in pripomočki;
- izpolnjevanju načrtov civilne zaščite in sicer na vseh ravneh;
- krepitvi mobilizacijske pripravljenosti, sposobnosti štabov in enot ter drugih dejavnikov CZ za hitro ukrepanje v vsakršnih izrednih razmerah;
- ter izpolnjevanju organizacijskih in tehničnih priprav za opravljanje posameznih ukrepov civilne zaščite in na izvajanju drugih priprav CZ.

V tem času se morajo torej opraviti vse priprave za izvajanje praktičnih aktivnosti, v sklepem delu akcije NNNP 80/81.

R. MUHIČ

OBVESTILO

Naslednja številka izide 27. marca. Zadnji rok za oddajo prispevkov je 18. marec.

Uredništvo

Invalid – naš delovni tovariš

1981 – mednarodno leto invalidov. Kako pomagati njim, ki imajo zaradi okvar, prizadetosti ali invalidnosti težje življenje?

„Invalidnost je pogojena predvsem z odnosom med prizadetim posameznikom in njegovim okoljem.“ To poudarja resolucija Generalne skupščine Združenih narodov iz leta 1976, ko je najvišja mednarodna organizacija proglasila 1. etošnje leto za MEDNARODNO LETO INVALIDOV.

Kaj to z drugimi besedami pomeni? Tudi to, da mi sami s svojim odnosom določamo sočloveku višino njegove invalidnosti. Lahko povzročimo, da postane nepomembna in skoraj neopazna, da sočloveku omogočimo, da dela in živi normalno, kot durgi člani družbe, ali pa mu po drugi plati njegovo hibo še povečamo s tem, da mu to sožitje oneomogočimo.

Skupina strokovnjakov pri OZN je pred kratkim izdala publikacijo Mednarodna klasifikacija okvar, prizadetosti in

(Nadaljevanje na 8. strani)

Partizanska elektrarna pod roškimi gozdovi

NADALJEVANJE IN KONEC

Zato so leta 1914 jez popolnoma prenovili in to v kotni obliki. Ta jez, ki so ga delali Italijani, je še sedaj eden najtrdnjših na reki Krki in ga zob časa še niti najmanj ni načel. Zgrajene imata tudi ure, s pomočjo katerih bi bilo možno višino jezov povečati z minimalnimi stroški.

Vodno bogastvo reke Krke, ki ga lahko imenujemo trajno ali „večno“, so takrat zelo dobro poznali. Zato so leta 1927 zgradili hidrocentralko, ki je služila za potrebe gradu. Istega leta so na žago montirali tudi novo PELTONOVO turbino z močjo 60 KS. Tako je bil tok reke Krke izkoriščen na obeh straneh. Leta 1928 je Auersperg dovolil napeljati elektriko tudi v šolo in cerkev.

Zanimivo je, da so pri postavitvi teh dveh turbin pravilno določili njuno mikrolokacijo. Tudi za ugotavljanje pretoka vode niso bile potrebne dodatne raziskave. Podatke so dovolj zanesljivo dali lju dje, ki so živeli ob Krki. Zakaj v rodovih ljudi je bilo ohranjeno živo izročilo, kdaj je bil pretok vode najvišji in najnižji. Gotovo bi takrat lahko nabavili turbine večje zmogljivosti, vendar je njihova tedanja moč zadostovala za razsvetljavo gradu, pogon žage in ostale potrebe. Da pa smo leta 1928 nabavili

novi lokomobilo je dokazano dejstvo, saj so takrat ves bukov les parili, ter ga s tem nekako oplemenitili, pa tudi odpadke, ki takrat niso šli v prodajo, je bilo treba pokuriti.

Pred drugo svetovno vojno je bil torej tok reke izkoriščen, čeprav bi bile lahko montirane večje turbine. Potrebe tega niso narekovali. Center Soteske z industrijskimi objekti ni bil vezan na elektriko od drugod, saj je takrat skoraj ni bilo. Komaj večje kraje so začeli elektrificirati.

Malo, ali skoraj nič ni bilo napisanega, kako velik pomen je imela hidrocentralka v Soteski v času NOB in to že takoj na začetku oboroženega upora.

Strojniki na žagi v Soteski in vodja hidrocentrale je bil Feliks Črne, njegov pomočnik pa električar Franc Gorše. Komaj je počila prva partizanska puška, že je bila energija te male elektrarne izjemnega pomena. V centrali so v strogi tajnosti polnili akumulatorje, ki so bili namenjeni za partizansko tehniko v roških gozdovih. Med drugim so partizani dobivali iz Soteske tudi toplotno mast, ki so jo nujno rabili za mazanje orožja. Še bolj nujno pa so potrebovali napolnjene akumulatorje za radioaparate. Ker je bilo perišče za pranje perila zraven centrale, so akumulatorje nosile žene v škafu za perilo mimo italijanske straže. Tam jih je Črne napolnil in potem so odšli po isti poti nazaj. Ker pa so se začele formirati partizanske delavnice na Rogu v Podstenicah, je bilo odpremljeno iz centrale in mehanične delavnice mnogo materiala. Črnetu sta pomagala terenca Blatnik in Franc Gorše. Slednji je dobro poznal stanje in navade italijanske posadke.

Feliks Črne

6. maja 1942 so partizani prepovedali nadaljnje obratovanje žage, ki je delala za okupatorja. Črne je še ostal v službi, ker so ga rabili grajski, še bolj pa partizani. Vendar je bilo

Franc Gorše

njegovo delo oteženo, ker so Italijani zasumili, da dela za partizane. Aretirali so ga z vso njegovo družino in odpeljali v Stražo v komando. Da ni prišlo do česa hujšega je bila zasluga obratovodje Ivana Rusa. Ta je namreč živel več let v Trstu je imel tudi italijansko državljanstvo. Kar je rekel on, je držalo. Italijani so zato Črnetu izpustili.

Ob kapitulaciji Italije so v grad zmagovito vkorakale partizanske čete. Takoj nato se je v gradu nastanil glavni štab NOV s svojimi oddelki. Razumljivo je da jim je bila električna razsvetljava nad vse potrebna. Črne je bil z odločbo glavnega štaba NOV imenovan za vodjo električne centrale. Takrat so dobili tudi dosti raznovrstnega materiala, ki ga je pustila italijanska vojska ob umiku. V začetku nemške ofenzive se je štab NOV umaknil iz gradu. Grad pa je bil požgan.

Kako pomembna je bila hidrocentralka v Soteski za partizane pove dejstvo, da je bil Črne takoj po ofenzivi ponovno imenovan za vodjo hidrocentrale. Za pomoč sta mu bila dodeljena še Franc Gorše sedaj upokojenec iz Meniške vasi in Strniša iz Dolenjskih Toplic.

Pred vojno v teh okoliških vaseh niso imeli v vseh hišah električnega toka. Po nemški ofenzivi so v Novem mestu na ukaz okupatorja odklopili električni tok za vse kraje, kjer so imele partizanske brigade glavne prehode, ali pa se stalno zadrževale. To so bili kraji od Podhoste pa do Poljan.

Partizanska razsvetljava pa je bila taka. V primerno debelo repo so izdolbili luknjo in v njo vtaknili kos blaga kot stenj in ga zalili z lojem. Taka svetilka je za silo osvetljevala prostor.

Črne se je s svojimi pomočniki znašel. Instalacijski material so ljudje nekako oskrbeli, vsak seveda po svojih možnostih in iznajdljivosti. Nekaj izolatorjev so dobili v skladišču Kranjskih deželnih elektrarn, v Straži. Pri urejevanju in postavljanju drogov so tem partizan-

skim električarjem pomagali vaščani. Kjuke za izolatorje sta napravila Črne in Gorše sama. Prav tako sta naredila tudi orodje za rezanje navojev. Izdelala sta več kot 500 kljuk iz železa, ki sta ga dobila iz grajskih strelovodov. Žico za daljnovode so uporabljali kakršno so pač dobili. Dlje so šli od centrale, večkrat so morali vode pojačevati. Tako so imeli od centrale pa do prvih vasi povezanih deset različnih žic skupaj.

S prvim vodom so bile takrat z električnim tokom povezane vasi: Podhosta, Meniška vas, Podturen in Poljane. Po drugem vodu pa preko Dolnjega in Gornjega Polja, Gradišča in Vavte vasi vse do do Praproč. Ta razdalja je merila 12 km. Osvetljene so bile tudi vasi Gaberje, Drenja in Soteska.

Sovražnikovi izpadi iz Novega mesta so bili vse pogostejši. V Stražo še najbolj. Tako je bilo delo partizanskih električarjev, monterjev in vzdrževalcev „partizanske električne

(Nadaljevanje na 8. strani)

ZAHVALA

Ob boleči, mnogo prežgodnji in tragični izgubi našega srčno dobrega in skrbnega moža in očka

JOŽETA TURKA

ekonomu v oddelku družbene prehrane, se najlepše zahvaljujemo vsem, ki ste ga kakorkoli počastili in ga spremili na njegovi zadnji poti. Prisrčna hvala TOZD TES za pomoč in organizacijo pogreba, podarjene vence in denarno pomoč. Hvala sodelavkam ODP in računovodske službe za podarjeno cvetje. Zahvala tudi tovarišu Pavletu Tisovcu za poslovilne besede pri odprtem grobu ter vsem, ki ste v teh težkih trenutkih sočustvovali z nami.

Žena s hčerkama

ZAHVALA

Ob smrti moje drage mame

NEŽE IVANETIČ

se iskreno zahvaljujem za podarjeni venec OOSTOZD TDP.

Posebno se zahvaljujem sodelavcem TOZD TDP za denarno pomoč in izrečeno sožalje.

MARIJA IVANETIČ

Partizanska elektrarna pod roškimi gozdovi

(Nadaljevanje s 7. strani)

linije“ vse bolj nevarno, zato so žico iz dalnovoda Rumanja vas, Gradišče odstranili in jo porabili za okrepitev ostalih dalnovodov.

Najtežje pa je bilo ljudi prepričati, da naj nikakor ne nabavljajo premočnih žarnic. Težko si je danes zamisliti, kako dragocene so bile takrat žarnice, saj jih je bilo moč nabavljati le po raznih kanalih iz sovražnikovih trgovin. Črne je pripovedoval, da je nešteto že pregorelih žarnic popravil, (prav gotovo bi to tudi danes prišlo prav. O. p. urednika).

Partizanski električarji so morali velikokrat tudi bežati ker jih je presenetil sovražnik, ki je žice večkrat tudi prestrelil. Še danes živeči Franc Gorše, Novolesov upokojenec pove, da se ne da povedati v kako težkih vojnih razmerah so takrat delali. Vendar je bilo takrat zelo važno, da so imeli luč. V mnogih teh vaseh so bile važne partizanske ustanove – pokretna bolnica 15 udarne devizije, štabi korpusa, devizije ter partizanske politične iz gospodarske ustanove. Da je bila v takih primerih luč neobhodno potrebna, je več kot razumljivo.

Na omrežju je imelo partizanski tok skupaj 287 stanovanjskih hiš. Od tega je imelo 196 hiš električno napeljavo že od prej, v 91 hišah pa je bila nova. Največja zmogljivost je bila nekaj čez 500 KW dnevno.

Razumljivo je, da je bila ta partizanska električna ekipa

sovražniku trn v peti. Zato so Nemci v maju 1944 prišli s tanki okoli dveh ponoči in odpeljali Črmeta, Goršeta in Tavčarja v Novo mesto. Črne je do konca vojne okusil vse strahote nemških koncentracijskih taborišč. Po končani vojni se je Črne na elektroinštitutu v Ljubljani pozanimal kolikšna je bila največja dosežena razdalja v zgodovini elektrovodov napetosti 220 V enosmernega toka, kakršnega je imela centrala v Soteski. Niso vedeli povedati nič natančnega, vendar so menili, da je to gotovo svetovni rekord.

Od tistih časov je preteklo že mnogo vode. Turbini na obeh straneh Krke že nekaj let ne obratujeta več. Skoraj gotovo pa bi obratovala, če bi jih potrebovali za namene SLO. Res je, da Krka ni veletok, smo pa spoznali, koliko nam je koristila med NOB.

Na ta pomemben vir vodnega bogastva smo pozabili, čeprav danes iz dneva v dan slišimo, kako naglo kopni energija iz nederij naše zemlje.

V Sloveniji narašča zanimanje, da bi oživili na desetine malih elektrarn. Tudi v razvitejših državah je precejšnje zanimanje za take objekte. Radi bi tudi take male elektrarne posodobili.

Mogoče bo tudi Krka kdaj v tem smislu oživela, če ne sedaj pa se bodo nanjo spomnile prihodnje generacije, ker bo sedanjih energetskih virov vedno manj. Saj le vode so tako rekoč večne.

TONE VIRANT

Invalid – naš delovni tovariš

(Nadaljevanje s 7. strani)

invalidnosti. Iz publikacije je razvidno, da se smatra kot

– okvara: izguba psihološke ali anatomske funkcije,

– prizadetost: omejitve ali nesposobnost za opravljanje dejavnosti kot posledice okvare, in kot

– invalidnost: višina nezmožnosti za opravljanje dejavnosti, ki bi bila normalna za določeno

Kadrovske vesti

FEBRUAR

TOZD TDP:

Prišli: Ivan GERM, Jožica DOLINAR, Janko ŠTINE, Karel MUHIČ, Ljudmila BERKOPEČ, Bojan ŠKERJANEC, Đuro STAREŠINA, Majda LINDIČ, Rozalija KAVŠČEK, Franc URBANČIČ, Taip ADROVIČ (iz JLA), Janja POPLAŠEN (iz TOZD Žaga);

prišli: Žarko KUMELJ – zapor, Ana KREN – sporazum, Franc ŽURGA – disciplinska izključitev, Ivan SIVONIČ – samovoljno.

TOZD TSP:

prišli: Milena MARIČ, Ema ŠKODA, Majda ŠIMENC, Marija GORŠIN, Viktor KERNČ;

odšli: Luca DAVIDOVIČ – disciplinska izključitev.

TOZD TES:

prišli: Ljubo JENKOLE; odšli: Jože TURK – smrt

TOZD TPP:

prišli: Marjan UCMAN, Zoran KASTELIC, Darijan KOLIGARIN, Stane GORŠE (iz TOZD TSP);

odšli: Marjan BADOVI-NAC – samovoljno, Anton UHERNIK – disciplinska izključitev.

TOZD TG DVOR:

prišli: Anica ŠKUFA, Jožica GRUM, Majda MIRTIČ, Alojz MIRTIC in Franc JAKLIČ – iz TOZD Žaga Straža.

TOZD ŽAGA STRAŽA:

prišli: Đuro RAJAK – iz TOZD TDP; odšli: Marjan KOŠIR – JLA, Jože ŠTRUMBELJ – JLA.

TOZD BOR:

prišli: Karel ŽNIDARŠIČ, Vojko BIZJAK.

TOZD SIGMAT:

prišli: Avgustin UMEK, Milan HOMIH, Rajko VOVK.

DSSS:

prišli: Ljudmila LOKAR – iz TOZD TPP, Andrej BAJT – iz TOZD TDP, Adolf BEVC – iz TOZD TSP;

odšli: Jožef ŠTUPAR – upokojitev.

osebo glede na spol, starost ter socialne in kulturne dejavnike.

Leto invalidov naj bi tako kot že prej leto otroka, z enotno akcijo po vsem svetu pokazalo na neskladja, ki vladajo v odnosu družbe in posameznikov do invalidnih oseb. Razgrnilo naj bi tudi težave, ki jih imajo nekatere dežele, ki zaradi revščine ne morejo reševati številnih odprtih vprašanj svojih invalidov. Kot na mnogih drugih področjih morajo tudi na tem področju razvite države s finančno in strokovno pomočjo nerazvitim omogočiti, da se bodo posledice invalidnosti tudi v nerazvitih državah zmanjšale tako, da bodo invalidne osebe postale enakovreden član družbe.

Seveda pa problem odnosa do invalidnih oseb še zdaleč ni samo materialnega značaja, ampak tudi socialnih razmer v neki družbi. Res je, da so vzroki in načini invalidnosti v različnih deželah sveta, odvisno predvsem od razvitosti in življenjske ravni, zelo različni. Enak pa bi moral biti povsod odnos do invalidnih oseb in enake bi morale biti možnosti invalidov, da tako kot ostali

člani družbe opravljajo odgovorna in smiselna dela.

Zadnja desetletja se prav v razvitih industrijskih državah pojavlja nova vrsta invalidnosti, ki kaže na to, kako nehumano je zgrajen industrijski sistem, ki ob tekočem traku zahteva od delavca vedno hitrejši tempo in čedalje večjo produktivnost ob vedno ožjem obsegu del in kretanj. Industrija ob takem tempu izloča polinvalidne, ki so že pri petdesetih letih izrabljeni in ne vzdržijo več take take naglice dela, s tem pa tudi ne dosegajo tistih uspehov, ki jih od njih zahtevajo. Zato je mednarodno leto invalidov usmerjeno ne samo v uveljavljanje in uvrščanje invalidov v proizvodnjo in druga, družbeno pomembna opravila, ampak skrbi tudi za to, da bi povečali stopnjo humanosti tudi v teh medsebojnih odnosih. Iz človekovega delovnega in življenjskega okolja naj bi čimprej in v čimvečji meri odstranili vsa tista škodljiva področja, ki človeško invalidnost, bodisi telesno ali duševno, tudi povzročajo.

Po Zdravstvenem vestniku, glasilu Slovenskega zdravniškega društva

Glasiló „NOVOLES“ ureja uredniški odbor. Odgovorni in tehnični urednik Vanja Kastelic. Izdaja delovna organizacija „NOVOLES“, lesni kombinat Novo mesto – Straža. Naklada 2800 izvodov. Stavek, filmi in montaža: DITC, TOZD Dolenjski list. Tisk: DITC, TOZD Tiskarna Knjigotisk. Glasiló je oproščeno temeljnega prometnega davka na podlagi menja Sekretariata za informacije pri IS SR Slovenije št. 421/72 z dne 31. januarja 1978.